(1) ## ਵਿਲੀਅਮ ਬੈਂਟਿੰਕ ਦੇ ਸੁਧਾਰ (Reforms of William Bentinck)

ਵਿਲੀਅਮ ਬੈਂਟਿੰਕ 1828 ਈ. ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1835 ਈ. ਤਕ ਗਵਰਨਰ-ਜਨਰਲ ਰਿਹਾ। ਉਸਦਾ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਸ਼ਾਸਨ-ਕਾਲ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਹੇਸਟਿੰਗਜ਼ (1813-1823) ਅਤੇ ਐਮਹਰਸਟ (1823-1828) ਦੀ ਜੰਗ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਯੁੱਧ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾਈ ਅਤੇ ਉਦਾਰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ। ਵਿਲੀਅਮ ਬੈਂਟਿੰਕ ਉਪਯੋਗਿਤਾਵਾਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਕਈ ਸੁਧਾਰ ਨਿਸੰਦੇਹ ਦੇਸ਼-ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਪਰੰਤੂ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸੁਧਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ। ਉਸਦੇ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵਰਣਨ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

(ੳ) ਵਿੱਤੀ ਸੁਧਾਰ (Financial Reforms)

ਵਿਲੀਅਮ ਬੈਂਟਿੰਕ ਨੇ ਗਵਰਨਰ-ਜਨਰਲ ਬਣਦੇ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿੱਤੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ।

(i) ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ ਬੱਚਤ (Economy in Civil Administration):-

ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ ਧਨ ਦੀ ਬੱਚਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਤਾਂ ਸੀ, ਪਰੰਤੂ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਾਲ ਹੀ ਸਿਵਲ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਅਤੇ ਭੱਤੇ ਘੱਟ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

(ii) ਸੈਨਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਬੱਚਤ (Economy in Military Administration)

ਸੈਨਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਵੀ ਧਨ ਦੀ ਬੱਚਤ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਲਕੱਤਾ ਦੇ 400 ਮੀਲ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸੈਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀ

Scanned with CamScanner

-ਆਂ ਦਾ ਤੋੜਾ ਔਖਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ 20,000 ਪੌਂਡ ਦੀ ਵਾਰਸ਼ਿਕ ਬੱਚਤ ਹੋਈ।

(iii) ਚਾਰ ਪ੍ਰਾਂਤਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ (Abolition of four Provincial Courts of Appeal):- ਚਾਰ ਪ੍ਰਾਂਤਕ ਅਪੀਲ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੋਈ ਉਪਯੋਗੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਸਮਾਪਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਨਾਲ ਵੀ ਖ਼ਰਚ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਬੱਚਤ ਹੋ ਗਈ।

(iv) ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ (Appointment of Indians):- ਬੈਂਟਿੰਕ ਨੇ ਯੂਰਪੀਅਨਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉੱਚੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਯੂਰਪੀਅਨਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਤਨਖਾਹਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨਾਲ ਵੀ ਖ਼ਰਚ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਬੱਚਤ ਹੋਈ।

(v) ਅਫ਼ੀਮ - ਆਮਦਨ ਦਾ ਸਾਧਨ (Opium - a source of Revenue):- ਬਿਹਾਰ, ਬਨਾਰਸ ਅਤੇ ਮਾਲਵਾ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਅਫ਼ੀਮ ਨੂੰ ਵੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਇਕ ਸਾਧਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਅਫ਼ੀਮ ਨੂੰ ਇਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਥਾਂ (ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਮਾਲਵਾ ਤੋਂ ਬੰਬਈ ਦੀ ਬੰਦਰਗਾਹ ਤਕ) ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਲਸੰਸ (Licence) ਲੈਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਸੰਸਾਂ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਆਮਦਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਲੱਗੀ।

(vi) ਕਰ-ਮੁਕਤ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਖੋਹਣਾ (Resumption of Revenue-free Lands):- ਵਿਲੀਅਮ ਬੈਂਟਿੰਕ ਨੇ ਇਕ ਫਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਜਿਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਲੈਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੀਆਂ

ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ-ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ। ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ-ਪੱਤਰ ਗੁਆਚ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਂ ਤਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਖੋਹ ਲਈ ਗਈ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਭੂਮੀ ਕਰ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕਈ ਮੰਦਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵੀ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ।

(vii) ਉੱਤਰ-ਪੱਛਮੀ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ (Settlement of North-Western Province) :- ਉੱਤਰ-ਪੱਛਮੀ ਪ੍ਰਾਂਤ (ਆਧੁਨਿਕ ਯੂ.ਪੀ.) ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਭੂਮੀ-ਕਰ ਵਿਵਸਥਾ ਸਮਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਸ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਜਾਂ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰਾਂ ਜਾਂ ਪੇਂਡੂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨਾਲ 30 ਸਾਲ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਵਿਲੀਅਮ ਬੈਂਟਿੰਕ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਤੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨਾ ਜੋ ਖਾਲੀ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸਦਾ ਭਰਿਆ ਰਹਿਣ ਲੱਗਾ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਗਵਰਨਰ-ਜਨਰਲ ਬਣਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਇਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸਾਲ ਘਾਟਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰੰਤੂ 1835 ਈ. ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਛੱਡਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਡੇਢ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਾਰਸ਼ਿਕ ਬੱਚਤ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ।

(ਅ) ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸੁਧਾਰ (Administrative Reforms)

(i) ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਅਹੁਦਿਆਂ ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ (Appointment of Indians on Government Jobs) :- ਉਸਨੇ ਉੱਚੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਹੁਦਿਆਂ ਉੱਤੇ ਯੂਰੋਪੀਅਨਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ, ਜਿੱਥੇ ਤਕ ਸੰਭਵ ਹੋਇਆ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ। ਉਸਦਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਯੂਰੋਪੀਅਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਾਲ ਖਰਚ ਵਿਚ ਵੀ ਬੱਚਤ ਹੋਵੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤੀਆਂ

Scanned with CamScanner

ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀਅਤਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਤਨਖਾਹਾਂ ਦੇਣੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ।

(ii) ਕਲੈਕਟਰਾਂ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟਾਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਣ (Combination of Functions of Collector and Magistrate):- ਵਿਲੀਅਮ ਬੈਂਟਿੰਕ ਨੇ ਹੇਸਟਿੰਗਜ਼ ਦੀ ਨੀਤੀ ਤੇ ਚਲਦੇ ਹੋਏ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਕਲੈਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਭੂਮੀ-ਕਰ ਸੰਬੰਧੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕੰਮ ਵੀ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੇ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਉਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਖ਼ਰਚ ਦੀ ਬੱਚਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਕੁਸ਼ਲ ਬਣਾਉਣਾ ਵੀ ਸੀ।

(iii) ਪ੍ਰੈਸ ਵੱਲ ਉਦਾਰਤਾ ਦਾ ਵਿਹਾਰ (Liberal Attitude towards Press):- ਵਿਲੀਅਮ ਬੈਂਟਿੰਕ ਨੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਵੱਲ ਉਦਾਰਤਾ ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਅਪਣਾਇਆ। ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਸਿਵਲ ਅਤੇ ਸੈਨਿਕ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਭੱਤੇ ਘੱਟ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਐਂਗਲੋ-ਇੰਡੀਅਨ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਕਰੜੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਪਰੰਤੂ ਉਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸਨੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਾ ਲਗਾਈ। ਉਸਦੇ ਸ਼ਾਸਨ-ਕਾਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰੈਸ ਦੀ ਵਿਵਹਾਰਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਰਹੀ।

(iv) ਉੱਤਰੀ-ਪੱਛਮੀ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਅਤੇ ਮਾਲ-ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ (Settlement of North-Western Province and Eastablishment of Board of Revenue):- ਵਿਲੀਅਮ ਬੈਂਟਿੰਕ ਨੇ ਉੱਤਰੀ-ਪੱਛਮੀ ਪ੍ਰਾਂਤ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਭੂਮੀ-ਕਰ ਵਿਵਸਥਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਮਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਚਿਤ ਵੰਡ ਕੀਤੀ ਗਈ। 30 ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਜਾਂ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

Scanned with CamScanner

(ਝ) ਨਿਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਸੁਧਾਰ (Judicial Reforms)

1. ਅਪੀਲ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਂਤਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ (Abolition of Four Provincial Courts of Appeal):- ਕਾਰਨਵਾਲਿਸ ਨੇ ਕਲਕੱਤਾ, ਮੁਰਸ਼ਿਦਾਬਾਦ, ਢਾਕਾ ਅਤੇ ਪਟਨਾ ਨਾਮੀ ਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਬੈਂਟਿੰਕ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਹਾਂ ਪ੍ਰਾਂਤਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਬੈਂਟਿੰਕ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, "ਇਹ ਅਦਾਲਤਾਂ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਸਰਵਿਸ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਕੇਵਲ ਆਰਾਮ ਦੀ ਥਾਂ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਉੱਚੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਈ ਅਯੋਗ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।"

2. ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ (Appointment of Comissioners):- ਵਿਲੀਅਮ ਬੈਂਟਿੰਕ ਨੇ ਬੰਗਾਲ ਨੂੰ 20 ਡਿਵੀਜ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ। ਹਰ ਇਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਵਿਚ ਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪ੍ਰਾਂਤਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਨਿਆਂ-ਸੰਬੰਧੀ ਕੰਮ ਹੁਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ।

3. ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਵਿਚ ਸਦਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ (Establishment of Sadar Adalats in Allahabad):- ਉਸਨੇ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਵਿਚ ਇਕ ਅਲੱਗ ਸਦਰ ਦੀਵਾਨੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਸਦਰ ਨਿਜ਼ਾਮਤ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। 1832 ਈ. ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

4. ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਨਿਆਂਧੀਸ਼ਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਿਯੁਕਤੀ (Appointment of Indians as Judges):- ਵਿਲੀਅਮ ਬੈਂਟਿੰਕ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂਧੀਸ਼ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ। ਉਸਦੇ

Scanned with CamScanner

ਸ਼ਾਸਨਕਾਲ ਵਿਚ 'ਮਨਸਿਫ' ਅਤੇ 'ਸਦਰ ਅਮੀਨ' ਦੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਤੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕੁੱਝ ਵਧਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

5. ਮੈਜਿਸਟਰੇਟਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਧਿਕਾਰ (Definite Powers of Magistrates):- ਵਿਲੀਅਮ ਬੈਂਟਿੰਕ ਨੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟਾਂ ਦੇ ਦੰਡ ਦੇਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। 1829 ਈ. ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਮਿਹਨਤ ਸਹਿਤ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਕਠੋਰ ਕੈਦ ਤਕ ਦਾ ਦੰਡ ਦੇ ਸਕਦੇ ਸਨ।

6. ਜਿਊਰੀ-ਪ੍ਰਥਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ (Introduction of Jury System):- ਬੈਂਟਿੰਕ ਦਾ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਿਆਂ-ਸੰਬੰਧੀ ਸੁਧਾਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ 1832 ਈ. ਵਿਚ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਜਿਊਰੀ ਪ੍ਰਥਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਯੂਰਪੀਅਨ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕੁਝ ਸਨਮਾਨ-ਯੋਗ ਭਾਰਤੀਆਂ ਤੋਂ ਸਲਾਹ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

7. ਫ਼ਾਰਸੀ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਦੂਜੀਆਂ ਦੇਸੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ (Replacement of Persian by other Vernacular Languages):- ਵਿਲੀਅਮ ਬੈਂਟਿੰਕ ਨੇ ਫ਼ਾਰਸੀ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਦੂਜੀਆਂ ਦੇਸੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਖ ਨਾਲ ਹੋਣ ਲੱਗਾ।

Scanned with CamScanner